„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Појединих бројева стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 44. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 18. МАРТА 1894. ГОДИНА XXIX.

НА ЦВЕТИ — У КАРЛОВЦЕ!

Узбуркало се море народног покрета.

Шовинистички нападаји хрватских и мађарских власника на српско име, српски језик, српску народност, а нарочито на вероисповедну школу, подигли су буру народног незадовољства, народног протеста.

И тај олуј све више и више расте нарочито на најновије поткопавање вере православне, на подривање српских автономних права, на уништавање привилегијама осигураног јединства и целокупности карловачке српске православне митрополије.

У тој тмини, између таласа узбуђења, светлуца српском народном броду већ у близини знак мирног пристаништа: нада бољој будућности, којој мети само устострученим заједничким напрезањем целе народне снаге стићи може.

Када се једва у последњим тренутцима осетила и схватила опасност, која прети српском народу од стране шовинистичког држања хрватског и мађарског, а нарочито у питању вероисповедне школе наше и у ствари црквених реформа, које угарска влада намерава увести у Угарској, онда је сваки на свој начин тражио пута, да дође заједничкој мети, и српска штампа је вршила родољубиву дужност, када ни један од тих путева кварила није, када је све учинила, да покрет што живљи буде, и када је све уклањала што би мутило и сметало, што би застој и слабљење покрета изазвати могло.

И тако се данас можемо осврнути на све те путеве и начине, да изведемо из њих, шта је најбоље.

Ми се при том не ћемо освртати на то, шта и откуда нам је што дошло, које се показало да је добро, — примићемо га свесрдно, као народну вољу и у овако озбиљним данима, у тако узвишеној и светој народној ствари нећемо се освртати на сујете нити се коме клањати за добру мисао и предлоге, — томе није време, када се има пред очима велика мета, којој ће само заједнички отпор против тешкоћа одвести.

Поглавито у два правца показује се пут нашега покрета и протестовања против шовинистичких нападаја и црквених реформа.

Један је пут црквено-автономан, а други је политичан.

Црквено-автономним путем иду црквене општине, када на својим црквеним скупштинама у Угарској и Тројници, подижу свој глас против угарских црквених реформа, нарочито са особеног српског гледишта: вере, морала, автономних и привилегијалних наших права, што нам се све поткопава, те захтевају преко саборског одбора сазив нашег народно-црквеног сабора, без чијег пристанка, те реформе за нас вредити не могу, јер дирају права наша привилегијална, која смо уговорно стекли, те нам се једнострано, без нас, ни одузети ни крњити не могу.

Политичним путем иду разни јавни зборови, који се не ограничавају само на горње црквено и особено српско становиште, већ стоје на ширем политичном земљишту, те поред црквених реформа могу и друге наше тегобе, нарочито нападаје на наше школе и учитеље, просвету и народност у опште и које су нам заједничке за другим народностима ове земље, нарочито са Словацима и Румунима. Па као што је са црквено-автономиога гледишта највиша сврха да се постигне наш конгрес, тако је на овом политичком путу највиша сврха, да дође до великог јавног збора свију Срба из целе митрополије.

И ми се једној од тих сврха приближујемо.

Из белога града Загреба дође нам глас, да је тамошња црквена скупштина, изрекла да на Цвети у Срем. Карловцих, буде збор свију црквених општина ове митрополије.

Дан овај није ни далеко, ни близу. Није сувише далеко, јер донде црквене реформе ни у доњој кући неће свршити специјалну расправу, а није сувише близу да не би донде све општине пристати могле, и да се све спреми, што буде потребно за тај велики дан.

За то нико не може против тога дана никакве замерке учинити, — те га ми свесрдно и искрено прихваћамо, у жељи да ове српске Цвети опет стеку историјски значај за српски народ ових крајева.

Тако се исто ни самом месту збора ништа замерити не може, за то што ће једна задаћа тог збора морати бити, да у име целог народа захтева скорашњи сазив сабора, који нам се једнако изиграва, те се том захтеву најбоље може снаге дати, кад баш из седишта сабора дође, а и протест због рушења јединства и целокупности митрополије карловачке, најприличније је да дође из Карловаца.

И сада остаје на црквеним општинама да донде **све од реда устану**, подигну протест, захтевају сазив сабора и да ради тога изјаве своје пристајање на митрополијски збор, који се има на Цвети у Срем. Карловцих одржати.

После дугог низа година, сад на Цвети, стећи ће се опет сав српски народ на једно место, — да се одупре гажењу, којем је изложен.

Може ли се тако велики покрет народа свршити простим каквим одлукама против црквених реформа, па да се развије?

Не може и не сме се народ у толико огромној мери покренути само ради тога: ту прилику треба употребити, да народ све своје тегобе изнесе и уједно нађе снажна начина, да својим тегобама важности даде.

Осим црквених реформа имао би тај збор да узме у расправљање држање тројединчке владе и сабора против српских вероисповедних школа у Тројединци, на име у ствари представке нашег народно-црквеног сабора.

Тако би исто имао да узме у претрес стање српске вероисповедне школе и учитеља у Угарској, и најновије гоњење истих.

Тај редак дан оваког збора не би смео проћи, а да се не изнесу све увреде, повреде, запостављања, безакоња, која се чине српском имену, језику, писму и народности како са хрватске, тако и са мађарске стране.

Потпун и цео низ тегоба и повреда имао би се нанизати и све употребити, да то не остане мртво слово, већ да одјекне целом Европом, целим образованим светом, да се види како је Србин у овим земљама запостављен, потлачен, понижен, потчињен, гоњен.

Одавна су се угњездили између нас и високог престола нашега краља, калвински и католички несрпски министри, те неистинито о нами обавештавају престо о нашим стварима. Своја незаконита дела, којима нас притискују, а која чине највећи део наших жалби, прећутују онамо, и где могу оцрњују нас; угарски сабор скроз је лажно састављен и не сачињава вољу и глас народа ове домовине, ми смо оданде искључени, истиснути, те тим путем не може престо наш глас и нашу вољу да чује.

Збор на Цвети — и ту треба да се постара, треба да изашље из своје средине велику депутацију, која ће однети краљу на колено **меморандум српских тегоба**, и један пут за свагда уклонити изигравање, које се у Пешти са нашим правима воде.

И још би једну велику задаћу имао тај збор.

Много је овде у овом листу говорено о припремама за заједницу са Словацима и Румунима, о заједничком конгресу потиштених народности ове земље и њиховом једноставном политичном програму.

Што до остварења тога до данас није — дошло у многоме смо баш ми Срби криви. — Но приближује се дан да и та препрека престане. Збор на Цвети имао би да изрече и то, да Срби желе ту заједницу народности, желе заједничког конгреса и политичног програма и одмах треба и своје изасланике да обележе — и ништа више неће сметати, да се и тај тако жељени конгрес потиштених народности што пре састане.

Ето у кратко, како треба митрополијски збор да изгледа, — а сад снажно и вредно напред, припремајмо се, да нас Цвети што спремније затеку!

Стари народњак.

ПРОТИВ ЦРКВЕНЕ ПОЛИТИКЕ.

Протест црквене скупштине у Црвеној Цркви. Црвена Црква 14. марта. Данас је овдашња црквена скупштина у својој седници једногласно уложила протест против владиних црквених реформа, и своју представку у погледу сазива српског народног сабора у Срем. Карловцима на српско-народни одбор отправила. Живела српска свест!

*

Протест црквене скупштине у Парагама. Параге 14. (26.) марта. Јуче у недељу по подне овдашња српска православна црквено-школска скупштина, у својој ванредној седници многобројно заступљена, једнодушно се изразила против црквене политике мађарске владе. — Умолиће се саборски одбор, да поради на сазиву српског народно-црквеног сабора, који би као највиши представник овостраног српског народа протестовао против убитачних црквених реформа, које осим других штетних последица, понајвише спремају гроб нашој милој народности и светој нам вери православној.

*

Протест црквене скупштине у Кетфељу. 13. о. м. заказана је редовна скупштинска седница српске православне црквено-школске општине. Од крупнијих предмета на дневном реду било је: измена једне трећине скупштинара и протест против црквених реформа. У последњем предмету говорио је преч. г. парох Јован Кренинковић, и изнео зле последице, које би потекле, ако би се узаконили предлози угар-

ПОДЛИСТАК.

ДУШОГУБАЦ.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА.

Лепо вам је то село Радин.

Ко је први пут био у њему, или само пропутовао кроз њега, морао је приметити, да то село има нешто у себи, што привлачи, што осваја. Није да би рекли, за то је лепо, што има велике куће, па су улице лепо уторене, па пред сваком кућом ред багрена или дудова, него друго је нешто, што ти мами реч, да мораш казати: Лепо вам је то село Радин.

Ако ћеш по изгледу рећи, с поља или из нутра, мораш рећи: лепо је. Ако ћеш по положају, на равној узвишици — лепо је. Ако ћеш по чистоти и реду — лепо је. Ако ћеш по вредноћи, вредан ти је сваки Радинац за тројицу. Један другом испомаже, држе спрегу, склапају задруге, па у друштву ору, копају, сеју, беру. Милина их погледати, како сложно раде. Читава им околина завиди. У кратко, у свој околини нема така села, као што је Радин.

Људи разборити, отресити, можеш с њима о свачем разговарати, ма да нису бог зна колико школовани. Појмили су они, да је живот школа, па што нису у школи учили, то у животу науче. Што један не зна, други му докаже. А што ни један у друштву не зна, то ће знати грк-Стева или чича-Радован, људи искуснији, па више знају, а радо ће да помогну сваком, као и сви Радинци.

Радин нема читаонице. Осим мале школе нема никаква просветна завода. Али за то цео Радин зна, шта у свету бива: што из новина, а што од уста до уста. Ко држи сам новине, а ко с некима у друштву, тек доста да вредни Радинци воде бригу о оном, што се око њих догађа.

*

Била је недеља после подне, после избора земаљског посланика. Овде-онде искупили се људи у гомилице, па разговарају, а највише, како је било на избору у Р.

На клупи пред чича-Радовановом кућом увек највише људи. Готово цело село се тамо згрне. Старешине су тамо. А што они сврше, тако бива.

Тек ће неко из друштва да примети:

— А гле, душогупца! Куд ће тај?

И сви се окренуше путу, којим су ишла кола и на њима упознаше поп-С-у из Д.

Један ће рећи:

— Да не ће начелнику?

А други ће:

— А да не ће жупану? Треба да прими награду, за учињене услуге о избору жупанова зета за посланика!

Најпосле ће прихватити реч чича-Радован:

— Куд ишао, да ишао, добра не носи. Том нога нози не мисли добра. Тај је продао своју савест. При избору је гласао за туђинца, владина посланика. Није пастир добри, који душу полаже за овце своје, него ју је изгубио . . .

У том стигоше и кола пред чича-Радовану кућу. Поп-С. пружио се из кола, да се поздрави са Радинцима, али ови, ни један да је обрнуо главе, нити да се машио шешира. Нема тишина.

Поп-С. уједе се за језик.

Кад је већ био одмакао, а чича-Радован ће продужити:

— То је и заслужио. Не треба народ ни да га погледа, њега, душогупца.

На то ће један од млађих приступити у друштво, а чуо је последње речи, кад је чича-Радован рекао: њега, душогупца, па ће запитати:

— Шта то рече, чича Радоване? Душогупца?

А чича-Радовану није требало више, па се намести да им исприча што му је на срцу, јер код њега је било увек, што на срцу, то и на језику. Чим је изрекао ту реч душогубац, набрало му се чело, а мисли му поврвише у главу.

— Да, браћо. Душогупци, то су наше грдне ране од Косова. Проклето семе невере онда је још посејано. Не маре за образ, не знају за поштење, него служе једино свом неситом трбуху и страстима На жалост и сад их има око нас. Ено онај богати трговац Т. из оближње варошице Р. познат вам је са развратног живота. Својој рођеној кући хтео је да нанесе велику срамоту. Кћери су га за то морале напустити. А какав је у јавном раду, знате га са избора. Он је увек у оној гомили, која продаје своју савест за порцију паприкаша. Па онај други трговац А. Знате га, како се помогао. Кад је он стао на своје ноге и показао свету, шта је стекао, онда је његов господар, где је он учио трговину и провео младост — са свим пропао. Његов је живот увијен у причу, као оно делије из „Хиљаде и једне ноћи.“ Сад се нашао у једном друштву са окорелим Германовцима и у чети владичанских пљачкаша. А народна каже: С ким си, онаки си!

Сви су људи вртили главом и само је по неки пропустио кроз зубе: Душогупци! А чича-Радован настави:

— Јест, ово су вам душогупци. Ове свет или познаје или не познаје, а добро је да их позна. Од њих нико нема асне, а најмање народ. Али има наш напаћени народ још горих и жалоснијих душа, које плаћа својим рођеним новцем, да га чувају и ода зла бране, а они душу продају ђаволу. Знате ли оног повисоког човека, што је данас прошао кроз наше село на каруцама баш онда, кад смо излазили из цркве. То вам је народни чиновник. Кад га слушаш, мислиш мед му тече из уста, а кад га погледаш шта ради, зло и наопако. Карловачки фонд плаћа га да надгледа школе и да пази, да нам Мађари не отму и ово, што још имамо, а он о том не ће ништа да зна. Њему је стало до тог, да се увуче у загребачки сабор, па да дође до маснијег залогаја, а ти народе чекај за бољим временима. Посео човек два званија народна, а ни једно не отправља како треба и сад се дао српски народни

ске владе, о грађанском браку, рецепцији Јевреја, вођења матрикула и слободи вероисповеди, по нашу свету цркву и вере нам православне. Говор је од скупштинара пажљиво саслушан, и јединодушно протест против наумљених црквених реформа усвојен, а као одлука у записник следеће уведен:

„Придружити се оним срп. прав. црк. школским општинама, које су већ у корист свога народа и вере нам православне проговориле, и стилизовати представку високославном саборском одбору с умолењем, да изволи што скорије порадити и срп. нар. црк. сабор сазвати, који ће као највећи и најмоћнији чувар наше вере православне свој положај, против наумљени црквених реформа заузети и те штетне предлоге одбити. Овако је она црквено-школска општина дужност своју учинила и своје мњење изрекла.

*

Представка срп. православне црквено-школске општине у Срп. Итебеју. Високославни саборски одборе! По примеру других свесних црквено-школских скупћина, које до данас подигоше своје гласове против нових убитачних црквено-политичних реформа, не хтедосмо а и не смедосмо ни ми, као свагда верни и одани сйнови свете нам и православне цркве и српскога имена, које смо од наших предака крвљу сачуване, чисте и неокаљане примили — мирни и ладнокрвни остати, но увређени до дна своје српске православне душе из разлога:

што нам нове црквено-политичне реформе у првом реду нападају на св. цркву; дирају нам у вековима и вековима чисте и неокаљане светиње наше; руше нам основне појмове о религији; нападају нас и вређају понаособ као православне хришћане и као Србе, јер се отворено говори и показује, да ће исте реформе бити као оштро оружје против наше народности — српског имена; једногласно решисмо:

да се и ова српска православна црквено-школска скупћина обрати представком својом високославном саборском одбору, да исти употреби сав свој уплив, да се што пре сазове црквено-народни сабор, те да исти, као прва и најпозванија обрана св. нам цркве и имена српског стане на бранич и подигне свој глас — глас народа, е да би помоћу вишњега Бога, који Србина и свету му цркву и у тежим искушењима остављао није, одбио силне вуке и тате, који се као силни непријатељи мирноме стаду — св. цркви и имену српском ближе.

У случају пак, да сабора не би могло бити, да се сазове велики збор православних Срба из целе митрополије карловачке у Ср. Карловцима, који би исти задатак као и сабор имао.

Из скупштинске седнице црквено-школске опћине у Срп. Итебеју, држане 6. марта 1894. год.

*

Протест црквене скупштине у Панчеву. Панчево, 14. марта. — Има више од године дана, од како Вам нисам писао, не за то, што нисам имао шта, него што није било ништа доброга, па сам онда волео ћутати, да не бих дао повода овдашњим трибунима, да буду још гори, јер они чим опазе своја славна дела и своја чесна имена у „Застави“, онда дигну Панчево на главу, као да је враг у њих ушао. Ћутао сам дакле мира ради. Немам ни сада Бог зна шта да Вам јавим, али да не кажу како „Застава“ не води о њима рачуна и кад добро ураде, већ их износи на пазар само кад какву глупост или какву неправду учине.

Јуче у недељу одржана је овде ванредна црк скупштина, коју је одбор сазвао ради тога, да се и одовуд подигне глас против владине црк. политике, коју је крајња циљ и намера да сатре све немађарске народности у овој земљи. Скупштина је била добро посећена, јер је мало ко од представника фалио, но још већу важност је имала скупштина отуда, што је овдашње грађанство у великом броју дошло да чује, шта се то о нашој народној кожи ради. Овде како постоји светосавска дворана, толико у њој још није било народа у смислу те речи, јер о досадашњим свечаностима већином су женскиње галерију испуњавале; а данас је могло бити најмање 400 особа трговачког, ратарског и занатлијског сталежа.

Кад се прочитају имена скупштинара г. председник прогласи седницу отвореном па прво поздрави новоизабрану трећину скупштинара и онда изјави: Да одбор поради предмета, који је на дневном реду, за то није могао раније сазвати скупштину, јер се чекало, да се иста избором нове трећине представника попуни, јер само тако потпуна је скупштина компетентна, да тако важну ствар претреса и на прам ње своје становиште обележи. За тим саопшти скупштини, како је црк. одбор из своје средине изаслао један пододбор, који ће ту ствар проучити и сходан предлог за скупштину спречити и по што је тај пододбор задаћу своју решио, сад црк. одбор износи дотични предлог пред скупштину, да га она у колико нађе за нужно по ново претресе и своје мњење искаже.

Тада је известилац одборов г. Душ. Радуловић пар. помоћник подужом беседом пропратио законске предлоге о грађ. браку, држ. матрикулама, слободи вероисповести и рецепцији Чивута, нагласивши опасности, које нашем народу од тога прете. За тим је прочитао одборов предлог за одлуку. Уза сваку горњу тачку. г. Радуловић није ништа новога казао, него што се већ на толиким нашим раније држаним зборовима о тим опасностима рекло, али у главноме је своју задаћу добро решио. Скупштина му је говор са: живио! пропратила. Први је после известиоца узео реч преч. г. протојереј С. Стојшић, који је предочио несавладљиве тешкоће и опасности по веру и народност нашу. Све беде и невоље, што је наш народ у овој земљи за ових 200 год. преко главе преметнуо, нису му ни близу тако опасне биле, али ако данашњи владини предлози постану законом, онда нам је пропаст неизбежна. За то ваља да се свима уставним средствима послужимо, како да се од предстојеће беде одбранимо. Да би протест наше црк. општине имао веће важности он предлаже, да се исти не подноси само патријарху, као представнику епископата, него да се путем епарх.امин. одбора пошље саборском одбору, који представља спољашњу страну наше цркве, дочим епископат ову само изнутра репрезентира. Говор преч. г. проте буде пропраћен са бурно живео!, а његова дорина једногласно прихваћена.

За тим је устао г. др. П. Марјановић адвокат те подужом беседом доказивао излишност владиних предлога, напоменувши, како је српски народ по свим бојиштима у Италији, Немачкој и другим земљама за ову државу крв своју проливао, да је своме владаоцу увек једнако веран био, па чак и онда, кад му је у овој земљи најгоре ишло и да ће и у будуће бити веран, ма какве га беде и невоље снашле. На послетку говорник се нада, да ће наш народ остати непоколебим у вери и народности својој и онда, када би се речени предлози усвојили. Скупштина се и овоме говору одазвала са бурним живео!

Осим тога говорили су још најпре протојерејски капелан г. О. Давидовић, а после пар. помоћник г. Душ. Јаблановић, особито овај други говор је изазвао велико одобравање.

По што се нико више није јавио за говор, председник је ставио на гласање одлуке, које буду одушевљеним усклицима једногласно усвојене.

Тако је Панчево истина у 12 часу, али ипак подигло свој глас, који је некада у овостраном Српству уживало.

Али ако ми је слободно, морам приметити, да је све ово ипак могло боље и лепше испасти. Панчево није смело чекати, да му толика места измакну у тако животном народном питању, јер тако је у целом свету, да се мања места на већа угледају, а не обратно.

Држим, да нема смисла, што су у тој ствари говорила четир свештеника, а само један световњак. Кад се зове да народ протестује, зашто онда гурати попове напред, кад су они већ и онако тим реформама противни; него је ваљало пустити, да се протестујући глас баш из народних уста чује. А то није за то тако испало, што се не би нико нашао да говори, него је то наша дубока политика, која увек попове истиче напред у бојне редове, кад се треба у коштац ухватити. Највише пак упада у очи, што су овом приликом све сами „дошљаци“ говорили, који су врло добри као „канонен-футер“, а кад и они хоће да панчевачко сунце на њих излије своју благодат, онда их куцају по прстима. Не кажем ја ово за то, да пребацим коме или га осудим, али тек нико не ће рећи да је то право и лепо.

Можда ћу се скорим опет јавити са каквом новости одавде, ако се не срдите на мене, што сам читаву годину ћутао. Но ја ћу гледати да се поправим (Молимо, јавите се што чешће. Ур. „Заст.“)

—л—

*

Месни збор у Бији. Бија, 14. марта. Срби Бијци на свом збору заступљени многобројно; на темељито разлагање свог пароха Недељковића, бранећи своју православну веру и милу народност, са великим одушевљењем, једногласно закључили: протестовати против владиних црквено-политичних предлога, и изабрали изасланство за сомборски окружни збор.

*

До сада су подигли протест против наумљених црквених реформа:

1. Православне српске црквене скупштине са захтевом, да се сазове ради протестовања народно-црквени сабор: Тител. Башахид, Сента, Деронья, Чуруг, Српски Пардањ, Нови Сад, Лалић, Бела Црква, Соколовац, Фењ, Долово, Српски Итебеј, Ст. Сивац, Панчево, Српски Свети Петар Иланча, Кулпин, Загреб, Мол, Црвена Црква, Параге, Кетфељ.

2. Бирачка места и срезови за наш народно-црквени сабор: Вел. Бечкерек; перлески, модошки, врањевачки, жабаљски и в. с. миклушки срезови.

3 Јавни месни зборови: Кула, Добрица Србобран. Сента, Петрово Село, Мартонош, Мол, Ада, Нови Сад, Турија, Стари Бечеј, Српски Падеј, Стари Футог, Суботица, Шандор, Пачир, Деспот Сентиван, Старе Шове, Бија.

4. Срески зборови за угарски сабор: врбашко-кулски срез, алибунарски срез, тителски срез.

5. Епархијски зборови: Темишварска дијецеза у В. Кикинди.

6. Протопрезвитератски збор: Ст. бечејски протопрезвитерат. Сомборски протопресвитерат.

7. Засебном представком на посланика на угарском сабору: Новосадски радикали. Перлески бирачи. Бирачи уздинског среза. Башахидски бирачи.

*

Шта и зашто се чека?

Зар наше црквене општине не осећају да су дужне да протестују?

Зар нам не треба сабора?

Пристају ли можда оне општине, што ћуте, на црквене реформе?

Није ли нам нужна солидарност са осталима народностима у овим данима?

Је ли Троједници све једно, да ли ће се автономна права уништавати и да ли ће се јединство митрополије поцепати?

Време је кратко — ал још није касно!

МИЛАНОВА ТИРАНИЈА.

У Србији је гробна тишина, као пред буру. Само што непрестано севну као муње безакоња и недела Миланова, којима се заклања за леђа свог несретног сина и бесне владе. Осветљива зверска природа му показује се у поступању према уреднику „Народног Пријатеља“ Живојина Балугчића, кога хоће пошто по то да смакне са света због оштрог писања му против данашњег незаконитог и опасног стања. Предигоше га из редакције и пљувајући сним законима у лице, осудише га на трогодишњу војничку службу. Балугџић се решио био, да шпартански сноси све невоље, које му је Милан припремао, да му покаже, да је у стању да се одупре свима тиранским смеровима његовим, да трпи чекајући дан слободе. Али замислите младог, интелигентног човека, кога осуђују на три године војне службе; замислите да над тим човеком и последњи каплар врши своју самовољу, јер је тако одозго наређено; тај човек не сме да вија своје најпрече; он има на расположењу 15 минута, да се са женом разговори. Па онда, замислите жену му на умору, јер се пре времена ослободила природног терета свог, а њега, мужа јој, не пуштају ни да је види, да јој каже последње „збогом.“ Па све то решио се он да сноси, да не сустане, јер је био уверен, да за идеју, која му је света, страда — али крвници ни ту се не зауставише. Јуче највишим актом наређују, да се одмах крене на турску границу, да је чува од напада арнаутског. Ово је самовоља, каквој примера нема. По законима српским сваки служи војску у месту, у коме је рођен; Балугџић је рођен у Београду, а терају га да три године своје обавезе испуни на другом крају Србије, у борби са Арнаутима. И онда? Замислите, да је ту на граници стража увек у ванредном стању, да сваки официр има права да нас убије; замислите још, да краљ Милан има намеру, да се ослободи Балугџића и ту намеру поверљиво саопштава официрима, који ће му бити старешине — а они, слепа оруђа, готови су да је извр-

---

чиновник бирати за владина посланика на загребачки сабор. Кажите ми, је ли то право, је ли то поштено?

Сви повикаше у глас:

— Какво право, какво поштено? Далеко је то и од једног и од другог.

— Али није ту ни он сам крив. Кривљи је од њега онај, који је над њиме, па му допушта, да то чини. Где је газда ваљан, мора бити и слуга ваљан, или га газда с места отпусти. А где је така поглавица, као што је наша поглавица црквена и школска — ви већ знате, ко је то — ту се онда лако може догодити, да се у Бачкој и Банату, па дуж Дунава српска реч и ћирилица у школама потискује мађарштином, а у Срему опет хрватштином. Не ће бити никакво чудо, ако једног црног дана дочекамо, да нам све школе туђин преотме. Какве су нам главе, можемо још свашта дочекати. Ето, сад нам баш кроје капу у Пешти. Хоће да доводимо снаје на пасош, хоће да нам пишу крштено писмо на мађарском језику. Онда још само нека заведу оргуље у цркве и мађарске придике, па смо са свим готови.

— То не ће бити! То не сме бити! — повичу сви као из једног грла.

— И ја кажем не ће бити и не сме бити. Али само онда не ће бити, ако се ми томе одупремо. Бадава ћемо чекати да црквене поглавице устану на одбрану. Они не ће ништа да раде за народ. А како сам читао у „Застави“, они и не смеју држати с народом, јер су потписали влади обвезу, пре, него што су посадили круну на главу, да ће све оно радити, што влада хоће.

Сви оборише главе доле, као да им је срамота, што су Срби, па још православни. А деда-Петар дубоко уздахну. Шапутали су само:

— Душогупци! Душогупци!

— Него знате шта! Био сам вам у четвртак у Н. Баш не жалим, што сам био. Народ се сам покренуо, па сазвао црквену скупштину. Била их је пуна школа. Управо народ се слегао. А кад поп-П. рече, да хоће Мађари, да водимо протоколе на мађарски, као оно четрдесет осме, е није, него ти се сваки зажарио; мислиш, повратио се онај стари дух српски, па раздрљио прса да брани светиње своје. Све сам се топио од милине, кад повикаше у глас: протестујемо, протестујемо! и дајте нам сабора!

— То хоћемо и ми!

— Да сазовемо скупштину!

— Није Радин ни до сад био постидан, па не ће бити ни сад последњи.

И одвојише се њих неколико из друштва, те одоше грк-Стеви да сазову скупштину.

Као што је сад, тако је то увек живо у Радину. Што један зна, знају сви. А чика-Радован увек предњачи.

*

Баш звони на вечерње, а пред газда-Стојанову кућу стадоше кола. Што кола, кола, али што коњи. Мислиш виле, а не коњи. Да нема узде, полетили би, мислиш, небу под облаке. Па онда ћилима на њима, па по коли; а на коли седи средовечни човек и така иста жена. Пред њима седи младо момче. Тек што су га наусниће нагариле.

Ко их је год видео, рекао је: Ти ће по девојку. А кад су видели, да су стали пред газда-Стојанову кућу, знали су, колико је сахата.

Није се вечерње ни свршило, а већ је цео Радин говорио:

— Милка има сватове у кући!

Вратнице се отворише и кола уђоше у газда-Стојанову кућу. Млађи прихватили коње од гостију.

Газда-Срећко — тако се звао дошљак — уђе са женом и сином у собу.

Милка и њена мати одмах су знали, шта је. Та одавна је поручивала снаш-Јула из П да се Милка спреми; имаће сватове. А и Милка се није на то срдила. Момак је на очима, а газдачки је син.

Газда-Срећко би да почне разговор, а не зна како ће. Дуго би он околишио, да му није његова Наста помогла.

— Знате ли, пријо, што смо дошли. Та ваљда ви знате. Ми имамо сина, а ви имате кћер. Па могли би се спријатељити.

— Оно, чули смо нешто од снаш-Јуле, али к'о и веровали смо, и нисмо. А сад, шта им ја знам. Ако се деца воле, ја немам ништа против. Док дође старешина, па нека реши.

У две, у три и они би били свршили

У том и чича-Радован с вечерња. Кад је ступио у собу, чисто му засениле очи, па не види, је ли то Срећко или није.

— Помоз' Бог!

— Бог помогао!

И онда се опет почне разговор из нова. Говорило се то овамо и онамо, док опет није Наста прешла на ствар.

Чича-Радован би одмах могао погодити, да су за то дошли. Али му као није по вољи, па не би о том ни да разговара.

Кад су сви, што рекли, дотерали цара до дувара, онда ће и чича-Радован да пређе на ствар, па се мало намести и поче достојанствено:

— Е, кад хоћете да чујете, добро. Све што сте рекли, ја верујем да је тако. И не би ништа имао против ћувегије. Али не могу, Срећко, да заборавим оног нашег састанка у Р. при избору. Та знаш, шта је било. Гласао си за ону неверу. Изгубио си душу. А с душогупцем не могу бити пријатељ, па не могу...

То изрече свечано, устаде живо с места и изиђе на поље.

Остали се згледнуше, јер нису одмах разумели, шта је то. Али нису имали куда. Видели су, да је чича-Радован био врло раздражен. Он је своју рекао, а његова се слушала.

Рекоше још две-три и Срећко окрете кола, па натраг у П.

*

Било то, па прошло, а о сватови се разно говорило у Радину. На послетку се дознало за прави узрок, за што није дошло до сватова.

Говорило се од уста до уста:

— Душогубац! Душогубац!

Ваистинко.

ше кад год он хоће. — Тако стиже Балугџић у Ниш на путу за Арнаутску.

Како се ту поступало са њиме види се из ових речи нишке „Слободе:

„Наш пријатељ г. Живко Балугџић, кога је помирљива влада" начинила војним бегунцем, па га на силу отерала у кадар — сада се од један пут налази у Нишу. Ово нам је, кад смо сазнали, пало веома чудновато, за то смо се потрудили, да сазнамо што о тој ствари. Покушај, да се са њиме састанемо није нам могао испасти за руком, просто нам је одговорено, да је он бунтовник и к њему нико не сме. Овакав одговор и то на жалост једног официра просто нас је преперазио, и ми га као у неком чуду запитамо:

— Па добро, шта мислите с њиме?

— Шта мислимо! Хм, ништа, да га умиримо. На Преполцу ће добити своје!. ..

Овде официр прекиде и оде од нас.

Забленуто и укочено погледасмо за официром.....

Сад се вами обраћамо, вами, тамо горе: шта значи ово реците нам... брзо... одмах... А! ви се пакосно смејете; а гадови и хијене, дакле крв ви хоћете... глава Балугџићева вам треба!..."

Кад све то помислимо онда ће бити јасно за што је Балугџић пребегао на нашу страну, потражио заштите код аустријских власти. По свима правима, он овде треба да буде сигуран од сваких покушаја Миланових. Могу се политички противници гањати, али убијати, сатирати без обзира — то је дивљачки, то не сме да буде у цивилизованој Европи. Ето каква је лична безбедност под данашњом владом, каква је слобода штампе и како се тирански поступа са уредницима!

Заштита, коју свака образована земља пружа оваким политичким бегунцима — учиниће крај Милановој тираниј у овој ствари — али приближује се крај и целом његовом жарењу и паленју по несретној земљи Србији.

Поглед по свету.

— Векерле и Кошут. Бечка „Н. Сл. Преса" говорећи о том, да су ускршњи празници у Будимпешти на миру прошли, вели, да у погледу министарске кризе у Угарској нема — по уверавању њезиног извештача из Будимпеште — ништа у ствари. Но одмах за тим вели, да је свакако од значаја вест, да Векерле опет путује у Беч, да изађе пред цара по повратку му из Абације. „Јер — вели — и ако ће Векерле употребити свој боравак у Бечу, да се са министром спољних послова и члановима аустријског министарства посаветује о многим важним питањима, ипак нема сумње, да овај пут у првом реду зависи од садашње ситуације и околности, што су са њом у свези"

— Руско ратно бродовље у Светој Гори. Руско ратно бродовље у средоземном мору стигло је под заповедништвом адмирала Авелана у залив Св. Горе и бацило котву према руском светогорском манастиру св. Пантелејмона. Калуђери су дочекали бродовље са великим одушевљењем. Адмирал и сви официри отишли у манастир, где је одслужено благодареније, а за тим се бродови кренули према Смирни.

— Ново министарство у Белгији Поред свег наваљивања краљева, да Бернаер повуче своју оставку, овај то не хтеде учинити. И тако Белгија има ново министарство. Но ова промена не значи уједно и промену система; то је била само промена личности, јер на чело овом новом министарству дошао је Бирле, досадашњи министар унутрашњих послова, стари друг Бернаертов у министарству и његов највећи помоћник. На место Бернаера, као министра финансије дошао је посланик Смеде Наје, а на место досадашњег министра правосуђа Лежена, који је заједно са Бернаером иступио из министарства, дошао је Бегерен.

СЛОВАЦИ О КОШУТУ.

Поводом смрти Кошутове, писале су словачке „Народне Новине" ово:

„Сви добро знамо, да је Људевита Кошута родила словачка мајка, живот му дао словачки отац, рођен у срцу Словачке, у селу Кошуту близу Турчанског св. Мартина. Познато је како је о њему мислила најближа родбина његова а међу осталим и стриц му Ђуро Кошут, словачки родољуб тридесетих и четрдесетих година.

„Истина, животна је струја бацила његова оца у чисто мађарски крај, а син је још у младо доба пригрлио мађарску народност... То спомињемо за то, да изнесемо нов доказ даровитости, шта више ђенијалности, словачкога племена па и за то, да објаснимо дивљу мржњу, што је владала у Кошутовој души према Словацима као народу. То је била мржња, која се опажа само код ренегата, мржња свих изрода, отпадника.

„У Кошуту је та мржња — уз пркос његовом уверењу, уз пркос томе што је у почетку свога рада много мислио и говорио о равноправном братству народа — често пута побеђивала разум и правдољубље, побеђивала у одлучним тренутцима и није га остављала до смрти.

„Ми Словаци можемо у њему гледати само заклетога непријатеља своје народности, језика, умног развитка и просветног напретка. Обрћимо речи како се год жели — ако хоћемо да будемо поштени и искрени морамо признати да Кошутово име значи име уништитеља и тлачитеља, име проповедника тираније, једног народа над другим, коју Маколе назива најгрознијом од свих тираније."

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОКРЕТА 1848. ГОДИНЕ.

ПРИКАЗУЈЕ — Ш — Ј —

(Наставак.)

Одјеленије полицајно моли Одјеленије правосудија, да му писмено јави, да ли ће она нека од Ђорђа Радака на испит поискана лица истоме предати или не? и хоће ли такова под стражом дотерати или не?

Г. члану Ђорђу Радаку препоручрје се, да у напредак, кад лица какова од полиције нужног испита ради потребује, овакову потребу с оригиналним протокола изводом Одјеленија полицајном засвједочи.

Бр. 81.

Г. Полковник Стеван Сурдучки главни војени командант целе Бачке и Шајкашког баталиона шиље похватане Мађаре даљег расположенија ради.

Од ови ће Сирака Имре, Иштвана Пири, Михаила Тота, Франца Рота, Франца Арита и Фердинанда Леле Г. члан Александар Стојачковић, — а Петра Коса, Тот Пала, Бато Габора, Јозефа Минхленског, Будаи Пишту и Петра Кирхнера Г. члан Ђорђе Радак испитивати и по преслушанију и исљедованију своја мјенија поднети.

Бр. 82.

Ђорђе Рајковић, кнез и предсједатељ села Јаска, подноси тужбу своју против Недељка Поповића, Павла Бабића, Стевана Радојчића, Павла Јанковића, Неше Грковића и Димитрија Дражића, који су људе у општини Јарачкој побунили, њега везали и у гвожђе за то оковали, што је његов брат Урош Гојковић, као настојатељ на Думбовачкој стражи, ухвативши Г. Бошањију заједно с њим код њега ноћио.

Да би се тужени по мјери кривице своје каштиговати могли, налаже се Пододбору Јазачком, да како тужитеља Ђорђа Гојковића са сведоцима, ако такове има, тако и тужене Недељка Поповића, Павла Бабића, Стевана Радојчића, Павла Јанковића, Јешу Грковића, и Димитрију Дражића на 19. дан овога месеца, т. ј за четвртак у јутру у 9. сати овамо нареди, у случају пак да би се тужени затевали овамо доћи, да их и под стражом овамо дотерати даде.

Бр. 83.

Манастир Јазак јавља, да је сад по налогу Главног Одбора од 4. августа о. г. Ч. 2299. иришким погорелцима дрва давао, но само моли, да би се Иришкој општини налошило, да ова у напредак Манастиру писмено назначи, коме, колико и какве грађе треба? да би се таковим начином свака превара и злоупотребљавање предупредило.

Сходно прошенију овом препоручиће се Окружном Одбору Иришком, да одјако свагда писмено Манастиру Јазачком означи, коме, колико и какве грађе треба, а погорелцима својима најстрожије забрани да се ни један не усуди без знања и дозволења Манастира у шуму ићи и тамо дрва обарати.

Бр. 84.

Урош Гојковић тужи Јарачког поп Јову, да непрестано људе против њега буни, што је Бошањију овамо довео.

Одма за тим читана је тужба истог Јазачког Пароха Јована Радојчића, у којој се он опет на Уроша, Георгија Гојковића тужи, да ови у Јазачкој оптшини раздор и немир чине.

Да би се ова распра онако као што треба расправила, налаже се Пододбору Јазачком, да како пароха свога Јована Радојчића, тако и Урош и Георгија Гојковића овемо за 19. дан текућег месеца, т. ј. за идући четвртак у јутру са нужном сведоцима овамо нареди.

Господину Максиму Миловановићу пароху Чуружком.

У Чуругу 17. септемара п. с. 1848.

Будући да ја себе при оваким обстојателствама у нужди таковој видим, да се раздор међу мојом трупом почо рађати, а којим на веленијем, поводом и клеветованијем Ђорђа Стратимировића, који је почо лажљиво нас и намјеренија наша пред народом употребљавати, тако молим Вас, да би сте доброту имали к мени доћи и народу представити, како би се ред одржати могао, које не сумњам да ми доћи не ћете, у противном случају бићу принужден друга средства употребити, да ћете ми на заповест моју доћи морати.

Остајем и т. д.

Јовановић с. р.
Мајор.

Примедба. Ово писмо ми је ради прикаа г. Кузман Миловановић, уч. силбашки. Хвала му.

Са своје стране имам овоме писму да додам следеће: Под 18. мајем 1848. год., пише један срп. новинар из Београда моме оцу .. „касателно српско-народних ствари" ово:

„Драго ми је, да се Г. Ђорђе Стратимировић народњег посла латио, и ако је у Србствовању искрен, ја му подносим моје нижајше почитаније. Он се тим као поштен Србин свету показао, па и као поштен човек; јер је Србство постојанније него мађарски немешаг. Камо среће, да је и Г. Чарнојевић тако учинио..."

Приказивач.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Башахид. Драги г. уредниче! Чекао сам све да вам о овдашњим приликама што јавим; но пошто ствари, о којима сам мислио писати, још за јавност дозреле нису, дође наједанпут смрт Кошутова, која ме нагони да узмем перо и да јавим негдањем славном, храбром диштрикту, да су на гробове храбрих „баталијонаца" пљунула два жалосна српска сина диштриктска.

Чим се за смрт Кошутову дознало, наш бележник Силард Савић — тако се он по мађарски пише — иначе Коста, без ичијег знања, само споразумно са својим намет-бировом — Арсеном Поповим — истаче црни барјак на општинској кући, да се види, како Кошутова идеја мађаризације напредује, јер и чисто српско место Башахид, центрум диштрикта — облачи се у црно и оплакива смрт великог Словака Кошутића — помађареног Кошута. Не би никоме ни криво било, да је наш Силард то сам учинио, та зна њега и мало велико какав је он „Србин," а са своје „бистрине" чувен је он и познат у овом диштрикту, већ је криво целом месту овом, и не само криво — већ нам образ од стида гори, да се то догађа онда, кад бирује један од најимућнијих а можемо рећи и најбистријих људи. Арсене! — зар те стид није, да се с твојим знањем срамоте гробови диштриктских баталијунаца, зар не помишљаш на душу своју, на родбину и децу своју?! Зар хоћеш, да своје бировање буде највећи стид и срам за децу и потомке твоје?! Боље да си га ти доле скинуо, кад га је Силард метнуо на кров, јер те сад није могао заваравати и плашити, јер општина ова не жали „никога", који нашег светлог краља не признаје — јер није Кошут диштрикт ослободио, већ његових синова мишице јуначке. Та знају и млађи од тебе за диштрикске баталијунце, који су баш због 48-ме крв лили, коју је тај помађарени Словак произвео, а ти нећеш знати, већ му дижеш црн барјак од жалости и туге велике за њим. Та да су те и кући отерали, под тобом живим се то неби смело догодити, јер можеш — богу хвала — од твојих близу 100 ланаца земље животарити. Тешко нама и теби стобом, кад нам српски образ тако срамотиш! Но тешимо се још тим, да нема ни једног Србина осим твог натароша, који би и помислили на жалост за Кошутом, јер ни ти сам не мислиш, сам си подао, па хоћеш да бирујеш, јер је то за несите мастан залогај. А да је тако, то најбоље сведочи онај догађај, кад је стари деда-Тима вама у општину дошао, те кад су га „славни" поглавари о смрти Кошутовој известили, он им одговори: „искочило које заплакало". Деда Тима је твој човек, па бар си после таког његовог одговора могао барјак доле скинути, те да се ни за једним неверником краљу своме — не залепрша.

А ви свете сени јуначких баталијунаца опростите, што вас ваши заблудели синови тако срамоте, молите се богу да им опрости, а Срби диштрикћани — ваши потомци угледајући се на вас, биће — своме светлом Цару и Краљу вазда и на дому и у боју верни.

Диштрикћанин.

Вести из места и са стране.

Преокрет у назорима код Хрвата. У ускршњем броју дотакао се „Обзор" и познате Клајићеве „Хрватске Пјесмарицеа, па онда пише: „Све је лепо у њој, све, само ми се нешто даје на жао... Који је Хрват спевао на стр. 51. ону „Радо иде Хрват у војнике"? Или, зар се заиста где год у Хрватској пева песма с тим текстом? Не, господо, то не иде!... Зар би нама Хрватима заиста испале очи да видимо у нашој књизи написано име: Србин? Но баш, ако хрватски певач у хрватском друштву и не би хтео певати песму са српским текстом, нека у име божје пева с хрватским. Али наштампати је с хрватским текстом — не држим коректним. Нека Србину, макар и ладнокрвнијем, дође та песма у овом издању пред очи — крв ће му јурнути у образе..." — Умудри их, Боже!

XI. медицински међу народни конгрес отворен је у Риму данас у четвртак. Ја овај конгрес пријавило се необично много изасланика. По програму је при отварању погреба био и италијанско краљ и краљица. Конгрес је отворио поздравном беседом на латинском језику министар просвет Бачели. За њима су говорили министар-председник Криспи у име владе, градски начелник Руспом у име града Рима, а берлински професор Виргов у име последњег међународног конгреса, који је био у Берлину, а на ком је он председавао.

Како се данас долази до ордена. Један господин добио орден једне стране државе. Ко је тај господин и која је то страна држава, нећемо да кажемо, остављамо читаоцима да погађају. Присни пријатељи, а и други, који познаваху тог господина, омишљаху се и одовуд и одонуд, а никако, да нађу на том господину што, ради чега би он заслужио, да добије орден; тек ваљда није ради лепе браде? И зацело би то остала тајна и свет би се само крстио и чудио, кад би видио орден на груди тог господина, да није прокљувио ту тајну један интимни пријатељ тог господина. Ево то је овако било. Једног лепог дана се један владалац, ваљда од дуга времена, занимаше тиме, што је почео да дели ордене. Владар је стајао код неког великог стола, на коме беше нагомилано пуно ордена од сваке руке, а аспиранти на одликовање гуркаху се око стола. Било је ту државника, војника, попова, сељака, занатлија, па и госпођа и госпођица. Наш се господин, који се случајно ту шетао, такође помеша у гомилу и љубопитљиво гледаше, шта ради владар. Владар тек пружи руку, узме с гомиле звезду или крст, па га даде којем од оних тамо што се гурају. Тада случајно паде један крстић на земљу са стола. Наш господин, већ као уљудан човек, притрчи диже крст са земље, одува га од прашине и учтиво се клањајући преда га владару. Али владар, као човек познат са своје каваљерности, не прими крст, него му чисто српски рече: „Задржите га само себи!" и тако дође наш господин до ордена, да се дичи и поноси међу смиреном браћом својом.

Свако треће — ванбрачно! Овогодњи ускршњи број „Обзора" доноси извешће умрлих 1893. године у граду Загребу и његовоме подручју, те том приликом саопштава и статистичке податке: колико се те године у Загребу и у његовоме подручју родило. Ти податци дословце гласе овако: Године 1893. родило се у граду Загребу и његовоме подручју мушке деце 782 и то: 505 законите и 277 незаконите (копилади); женске деце 699 и то: 451 законите и 248 незаконите, укупно 1481". — Дакле, од деце, што су се 1893. године у Загребу и његовоме подручју родила, било је свако треће незаконито. — Ми о овој појави не ћемо свој суд да истичемо. Нека је осуде учењаци друштвених наука, који морал једнога народа, једне земље или ког места суде по броју законите деце према незаконитој. А и ово спомињемо само с тога, што хрватски листови без доказа тврдише, да српски народ не стоји са моралом на доброј нози. „Срб."

Пијанство међу децом. На жалост, случајеви пијанства код деце већ нису тако јако ретки. А доказало се, да су баш старији томе криви. Коме није познат обичај у многим породицама, да деци дају за ручком или вечером — вина. Они родитељи, који то чине — чине из уверења, да они тим „крепе" децу, но то је само велика заблуда. Један од признатих величина у лечничком свету вели о том ово: Вино с водом, које дају деци да пију већ у 3. години за време јела, изазива у њима сувишну живост, веселост и на послетку га успављују. Та појава, кад се понавља из дана у дан — ствара из њих будуће пијанце и скраћује, им живот." — Ово би требали родитељи да запамте.

Највећи пијаниста по снази руку. Занимљиво је знати, који је данас признат за највећег пијаниста на свету. То је — неки Сиднеј Голдман, Енглез, који је пре неки дан у Лондону преседио за пијанином, у присутности сведока, шеснајест и по сахати: од 6 часова из јутра до 10½ сах. ноћи. За цело то време је непрестано свирао, не одмарајући се ни једног минута. Енглеска публика, која је томе свирању присуствовала, приредила је Голдману одушевљену овацију и признала га највећим пијанистом на свету — наравно, у мускулном смислу.

Трговина.

Нови Сад, 17. марта. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10—20 н. Пшеница средња 6 ф. 50—80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 20—30 н. Наполица 6 ф. — н. Јечам

6 фор. 30—50 нов. Зоб 7 фор. — н. Нови у зрну кукуруз 4 ф. 50—80 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 ф., дебела паљена 54 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 43 н.
„ средњи . . . . 40 н.
„ лаки . . . . . 36—38 н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 8—20 ф. по комаду.
Јагањци . 5—10 ф. по пару.
Овци . . 7—12 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

16. марта било је 2·22 мет. а 17. марта је било 2·09 мет.

*

Беч, 15. (27.) марта. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8.695 ком., а дошло је 2423 ком. млађе врсте и 5975 комада угојених мађарског соја. Свега 8.398 комада дотерано.

Трговина трома.

Продавало се:

Прима роба 46—46½—47 нов.
Средња „ 43—45 н.
Сремска „ 43—44 н.
Назимад „ ——— н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 48 ф.
„ „ масти . 52 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи
од 14. (28.) марта.

Дукати — — — — — —	5 ф. 90 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 92 н.
Угарска златна рента — — —	118 ф. — н.
Аустријска златна рента — — —	119 ф. 50 н.
Угарска крунска рента — —	94 ф. 90 н.
Аустријска крунска рента — — —	ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	60 ф. 95 н.

РЕДОВНА СКУПШТИНА
српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду.

С великом радозналошћу очекивала се ова скупштина. Одавна се чекала ова прилика, да се забоде клин у задружну благајницу. Плела се мрежа, хватали се људи, поткопавало се и лагало, па опет — такав ужасан пораз! Бројеви не само да говоре, него убијају у појам „честиту странку слоге и савеза“.

На ствар.

Скупштина је била врло многобројна, али не скупштина, то вам је био прави народни збор. Што је било Новосађана, људи су одавде — али људи са стране искупили се у великом броју, да виде, као што су тамо њихова безимена писма говорила како ће задруга пропасти. Евала странцима! Бар су се уверили, каквих има овде злобних људи, подривача и себичњака.

Распаљена осветом, а занесена себичношћу „странка слоге и савеза“ била је зло наоштрена. Одмах на почетку хтели су да збуне нас мале и ниште духом.

Викали су на сва уста, али шта ћеш, кад им се боја није примила. Бадава је била листа „бела“, кад им се на срдо свршило.

У одбор за оверовљење чланова били су изабрани: Др. А. Рокнић (Митровица), поп-Божидар Поповић, Ђура Стојковић, Танасија Јовановић, Јоца Сремчевић, Јован Христић (Петроварадин) и перовођа Петар Дамјановић.

Одмах код оверовљења запели су смутљивци. Али на њихову велику жалост, сам предлагач Јован Т. Чавић посекао се трговачким законом. У место успеха — велики подсмех. и скупштина преко свију њихових измотавања прелази на другу тачку дневнога реда.

Перовођа прочита рачунски извештај управе о раду њеном.

Кад је читао Данило Слепчевић члан надворног одбора извештај истога одбора, било је врло занимљивих тренутака и надворни одбор (главни покретач свију смутњи), који је хтео својим извештајем да управу оцрни и оптужи, добио је сам — неповерење.

Скупштина је извештаје управе узела на знање уз бурно повлађивање и издала јој опросницу, а на предлог дра А. Рокнића поклонила је надворном одбору — пакрачки декрет.

После овога умукоше сви букачи и увукоше рогове, скупштина је иза тога текла глатко.

Једногласно је усвојен предлог управе о подели чисте добити и прешло се на избор управе и надворног одбора. Цела управа била је поднела оставку, ма да је требало ове године само трећину бирати, а то због тога, што се у самој управи нашло неколико црви, који су подгризали стабло овоме заводу. Правица је добила на избору дивну задовољштину. Свршетак избора показао је, да је наша, плаветна листа у целини победила.

Изабрани су из старе управе 12 чланова, а шесторица букача испали су. Надзорни одбор пак, по што је у напред лепо насео, разуме се, да је остао — на сокаку.

Изабрани су у управу: Стеван Јефтић, Пера Попадић, Ђока, Радовановић, Панта Јовановић-Беба, Тоша Мартоношки, Васа Пушибрк, Пера Павловић, Ђока Влаовић, Платон Ракић, Јоца Дера, Никола Николић, Влада Стратимировић, Мита Николић, казанџија, Паја Романовић, Сава Стојковић, др. Стеван Павловић, Гавра Нецков, Лазар Савић-Шпилер. У надзорни одбор: Шандор Адамовић, Мита Кода, Ђока Милић, а за заменике надзорног одбора: Ђура Георгијевић и Милан Радонић.

Коловође букача хтели су да баце мало прашине у очи честичарима, па су у своју белу листу уврстили седморицу управних чланова из наше листе без њиховог знања и одобрења. Осим овога било је Браниковаца: Паја Гостовић, Танасија Јовановић, Ђорђе Јаснић и Александар Војновић и Јотиних „радикала“: Јован Георгијевић, Јован Т. Чавић, Милош Жикић, Ђока Обрадовић, Панта Јовановић трговац, Ђока Крушедолац и Милан Винокић.

Свега је гласало 262 члана са 1168 гласова. Од ових је наша плаветна листа добила 865 гласова од 196 чланова, а противничка 303 гласа од 66 чланова.

Скупштина је трајала до 2 сахата по подне. На крају скупштине изабран је одбор за оверовљење записника и честичари се разишли са потпуним уверењем, да су им честице и улози у добрим рукама.

После толиких напора, после толике муке, после толико набрајања о крвавој муци, тешким жуљевима сиротиње, сакупљених крајцарица — ето странка слоге и савеза слави „и трећу своју победу!“

Несита жудња изабраног владике Герасима Петровића за владичанском круном одвела је несретног Герасима у чељуст политичке хијене — Линдера. То им је била њихова „прва победа“!

Путујдијске услуге, које су учинили Јотини „радикали“ лукавим Браниковцима, унесавши их политички већ обамрле у црквену скупштину, то им је била „друга победа“!

Магарац се навукао воде, сватови су били весели, за то су Јотини „радикали“ већ при јавном збору народном морали да узму смоково лишће, да покрију своју голотињу, морали се завући у закутак и задовољити се са одличном магарећом храном, дивним цвећем — чкаљем.

И нададе дреку Јотина радикалија. Пањкала је, дражила је, сумњичила је. Све ће пропасти под овом управом. Народ ће ужасно зајаукнути за својом крвавом течевином. Браћа А. Киричи сипњу су већ навукли, доказујући несрећу, која „народу“ (!) прети.

И скупштина се сврши. Народ је проговорио. Апелирали су на народ. Претили су са народом. Позивали се на своје симпатије у народу, па народ им је и одговорио. Од 1168 добила је странка те вајне слоге 303 гласа! Ето, то им је та жудно жељена „трећа победа“!

О, ти дивна странко слоге и савеза радуј се и весели, а за опело се и не бриги, јер то ће бити брига правог и искреног народа српског!

А свесним честичарима — евала.

Реља од Пазара.

Новије вести.

Заједничка војска и Кошут. Заповедништво 4. војничког кора издало је заповест, да за време изјава жалости за Кошутом официри у резерви и миру не смеју се појављивати у униформама.

Погребна свечаност Кошутова у Турину. У среду је извршен погребни обред над мртвим телом Кошутовим у Турину, и из цркве одмах пренето на железничку станицу, одакле ће управо у Будимпешту.

Влада румунска и незадовољство међу сељацима у Румунији. Као што из Букурешта јављају, нашла је влада за добро, да због немира, који се у последње време а због увођења нове порезе догодило спровађање тог закона о порези, и на сабору по ново у претрес узме. Као што се поговара, влада ће то у врло кратком времену изнети у претрес.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

Сомбор, 17. марта. Многобројни бирачи из сомборског округа и Сомбора, на данас одржаном збору сомборског протопресвитерата одлучно протестовали против владиних црквених реформама.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Цетиње. Црногорска престолница. Написао В. М. Г. Медаковић. У Новом Саду. Књигопечатња А. Паевића 1894. Цена 20 нов. или 40 дин. пара.

РЕД ПЛОВИДБЕ
путничких пароброда, важи од 18. марта до 1. априла п. р. 1894. год.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд и Оршаву: средом, петком и недељом у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6¼ сахата. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: недељом, уторником и петком у 5 сах. ујутру.

ОГЛАСИ.

Шпецерајска и мешовите робе трговина

С. НЕНАДОВИЋА

У ИНЂИЈИ

потребује једног млађег помоћника. Ступање одмах. 1—2

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска православна црквено-школска општина у Новоме Саду издаваће у понедељак 21. марта (2. априла) о. г. из јутра у 8 сахати на Миланковићевом салашу; — 22. марта (3. априла) из јутра у 8 сахата на Камендину и Мртвољошу; — 23. марта (4. априла) из јутра у 8 сахати на Чепеју, житиште под кукурузе.

У случају непогодног времена, нова дражба ће се исписати.

Дражба ће се одржати на лицу места у заказано време, а услови се могу видити у црквеној општинској писарници, и на дан дражбе на пољу.

У Новоме Саду 14. (26.) марта 1894

Аркадије Марковић, књиговођа 2-3 **П. Попадић,** потпредседник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска православна црквено-школска општина у Новоме Саду, издаваће у недељу 27. марта (8. априла) после подне у 3 сата, кућу (у хлебарској улици) под бр. 864. стари (3. нови), један стан у дворишту у кући (главна улица) под бројем 30. стари (11. нов) на јавној дражби под најам на 3 године.

Дражба ће се одржати у општинској писарници, где се плаћа парохијал (до саборне цркве), где су и услови на углед стављени.

У Новоме Саду, 14. (26.) марта 1894.

Аркадије Марковић, књиговођа. 2-3 **П. Попадић,** потпредседник.

ПОЗИВ
НА
РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ЖАБЉУ

која ће се држати у петак 6. априла 1894. у 2 сахата после подне у друштвеним просторијама.

ПРЕДМЕТИ:

1. Подношење годишњег рачуна за годину 1893. са извештајем управе и надзорног одбора.
2. Давање опроснице управи и надзорном одбору и предлог за одлуку о подели делимка.
3. Попуна надзорног одбора.
4. Извршење §. 11. задружних правила.
5. Одређивање годишње плаће књиговођи.
6. Избор 5 чланова за оверовљење скупштинског записника.

У ЖАБЉУ, 7. фебруара 1894. године. **УПРАВА.**

X. РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ
ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ЖАБЉУ
ЗА ГОДИНУ 1893.

Стање завода од године 1893

ИМОВИНА.	фор.	нов.	ДУГОВИ.	фор.	нов.
У готовини	639	47	На редовне честице 3-ћег кола . . .	15882	—
У обвезницама од зајма на „Соле“ .	39249	12	На редовне збрис. честице 1-ног кола	14	57
У обвезницама од зајма на „Прима“	9128	—	На редовне збрис. честице 2-гог кола	63	43
У предујму на честичарске књижице	4068	91	На редовне збрис. честице 3-ћег кола	197	92
У предујму на залоге	86	—	На редовне камате по истима . . .	25	22
У вредности намештаја	147	20	На улоге на књижице	16243	67
У вредности утензилија	47	90	Зајмова	5700	—
			10% пристојбе државне неисплаћене	47	64
			На редовне ре-ескont менице	9744	—
			На редовни делимак од прошле год. .	2804	72
			Резервног фонда 3-ћег кола	468	—
			Чиста хасна: 10% рез. фонду 217·04		
			20% тант. управи 434·08		
			70% за дел. III. к. 1519·31	2170	43
	53361	60		53361	60

Рачун добитка и губитка од год. 1893.

ИЗЛАЗ	фор.	нов.	УЛАЗ	фор.	нов.
На рачун државне порезе	265	99	Од рачуна редовне камате на „Соле“	2901	80
На рачун станарине	100	—	Од рачуна редов. камате на „Прима“	542	51
На рачун плате	653	32	Од рачуна редовне камате предујмова	158	69
На рачун административних трошкова	114	09	Од рачуна закашњине	282	64
На рачун 10 проц. отписа	21	72	Од рачуна затезне камате	35	70
На рачун камате по улови исплаћене	48	06	Од рачуна штампе	604	20
На рачун камате капитализоване . .	912	78	Од рачуна писарине	677	35
На рачун пристојбе на испл. улог кам.	4	90	Од рачуна разних уписнина књиж. .	8	90
На рачун пристојбе биљеговине . .	57	15			
На рачун пристојбе поштарине . . .	1	63			
На рачун камате по зајмови	261	77			
На рачун камате по ре-ескont . . .	570	68			
На рачун камате на збрис. честице .	8	77			
За изравнање као чиста хасна . . .	2170	43			
	5191	29		5191	29

У ЖАБЉУ 27. фебруара 1894. године.

За управу: **Тодор Милошев,** с. р. председник.

За књиговодство: **Светозар Соколовић,** с. р. привр. књиговођа.

Прегледано и сравњено са главном и споредним књигама и пронађено за сугласно,

У ЖАБЉУ 3. марта 1894. године.

НАДЗОРНИЦИ:

Аркадија Папић, с. р. **Јулиус Гутман,** с. р. **Игњат Секицки,** с. р.

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.